

7. Reva T. D, Nizhenkovska I. V, Stuchynska N. V, Chkhalo O. M. (2020). The state and prospects of development of national higher pharmaceutical education. *Medicini perspektivi (Medical perspectives)*. № 2. Vol 25. P. 19-25. – <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2020.2.206336> Web of Science [in English]
8. Stuchynska N. V. (2018) *Intehratsiia fundamentalnoi ta fakhovoi pidhotovky maibutnikh likariv pry vyvchenni fizyko-matematychnykh dystsyplin [Integration of fundamental and professional training of future doctors in the study of physical and mathematical disciplines]*. Kiev : Book Plus, 409 p. [in Ukrainian]

Kolyadenko K., Stuchinskaya N., Fedorenko O., Kucherenko I. French medical education system: evolution and current state

The relevance of the problem. High-quality professional training in higher medical institutions is the basic component of the formation of a competitive specialist who is able to professionally provide medical services to the population. Globalization challenges, including those associated with the COVID-19 pandemic, pose qualitatively new requirements for the professional training of future doctors, their value and moral qualities.

The purpose of the work is to study the systems of higher medical education based on the analysis and generalization of the French experience.

Research methodology. To accomplish the tasks set, theoretical and empirical methods of scientific research were used, namely: the method of system analysis, comparison and generalization for the theoretical substantiation of approaches to the organization of the training system for future doctors; bibliosemantic method – for the study of scientific literature, normative documents, legislative acts on the organization of the French education system; empirical methods – conversations with students, interns and teachers of higher medical education in France, analysis of standard programs and methods of organizing the educational process.

Results. According to scientific research, so far no systematic studies of the structure, strategies and principles of the organization of the French higher education system in the context of its comparative analysis with the medical education system in Ukraine have been conducted.

The current system of medical education in France is a very successful result of centuries of evolution and at the beginning of the XXI century consists of three closely interrelated cycles: the first three-year – “general education”; the second three-year – “advanced training”, the third cycle lasting 3-5 years – “specialized training”.

An important motivating element of this system is the legislation, which establishes the direct dependence of future professional careers (jobs, positions, medical specialization on personal rating in the National Rating Examinations – ECN, which are computerized and objective.

Key words: medical education, healthcare, competitive rating exam, qualifying exam, professional competence.

УДК 378.147:81'25](44+477)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.89.31>

Шапран О. І., Мужель Д. С.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ ТА УКРАЇНИ

У статті здійснений порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти Франції та України. Особливий акцент у порівняльному дослідженні робився на зіставленні стандартів вищої освіти означених країн, обов'язкової і вибіркової складових змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів, форм організації навчальних занять, самостійної роботи і контролю якості знань, технологіям навчання, програмним засобам для перекладу тощо.

На основі проведеного порівняльного дослідження системи професійної підготовки перекладачів у Франції та Україні зроблено висновок, що французька й українська вищі освіти мають як схожі, так і відмінні характеристики. Їх схожість обумовлена входженням означених країн у європейський освітній простір і реструктуризацією вищої освіти відповідно до вимог Болонської декларації. Однак, у Франції дотепер симетрично існують дві системи вищої освіти майбутніх фахівців: нова – європейська і стара – традиційна; не знищені національні дипломи майстра – майстер-дослідник і професійний майстер (DEA і DESS), студенти майже щорічно отримують дипломи про вищу освіту (DEUG, Licence, Maîtrise, Master), що створює додаткові складності в розумінні французьких документів про освіту. Як у Франції, так і в Україні існують централізовані підходи до стандартів вищої освіти; діяльність закладів вищої освіти оцінюється незалежними агентствами. Суттєвою відмінністю означених країн є рівень спеціалізації і практичної орієнтації освітніх програм. Відмінності також існують як в концептуальних підходах до підготовки фахівців, так і в організації й відвідуванні занять майбутніми перекладачами в досліджуваних країнах.

Ключові слова: заклади вищої освіти, професійна підготовка, майбутні перекладачі, перекладацька діяльність, стандарти вищої освіти, освітні програми, технології і методи навчання, програмні засоби для перекладу

Сучасні процеси, що відбуваються в освіті XXI століття, пов'язані з світовими змінами в економічній, соціальній, політичній, культурній і духовній сферах суспільного життя. Людство навчилося швидко перемишуватися у просторі, вивчати культури різних країн світу, спілкуватися із носіями різних мов. У такому сучасному просторі зросла вага міжнародного обміну досвідом людства, де знання декількох мов є нормою часу і фактором економічного розвитку суспільства. Вагомою і популярною у всьому світі стає професія перекладача, яка потребує перегляду освітньої політики, вихідних положень для формування нових методологічних засад перекладацької діяльності з урахуванням світових тенденцій вищої школи.

Функціонування вищої освіти Франції у контексті сучасних євроінтеграційних процесів розглядаються у працях таких науковців як Н. Батечко, А. Дурдас, В. Мотрук, О. Паламарчук, Д. Смужаниця та ін. Деякі аспекти розвитку французької освітньої системи висвітлено в дисертаціях О. Голотюк, Л. Зязюн, В. Лащиніної та ін. Підготовка перекладачів до майбутньої професійної діяльності в Франції розглядається у працях таких зарубіжних науковців як Д. Гайл (D. Gile), Д. Гуадек (D. Gouadec), К. Дюрі (C. Durieux), Ж.-Р. Ладмирал (J.-R. Ladmiral), М. Ломена Галіано (M. Lomeña Galiano), Дж. Попіно (J. Popineau), Е. Лаво-Оллеон (E. Lavault-Olleon) та ін.

Стан професійної підготовки перекладачів в українських ЗВО розкривають Н. Зінуква, Т. Кучай, Н. Левицька, Л. Максименко, А. Ольховська, Л. Хорунжа та ін.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні основних аспектів професійної підготовки майбутніх перекладачів у Франції й Україні.

Завдання дослідження: здійснити порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх перекладачів у Франції й Україні.

Для нашого дослідження особливий інтерес становлять відмінності і спільні риси у підготовці майбутніх перекладачів України і Франції, сучасні напрямки їх професійного вдосконалення. Так, А. Дурдас виділяє певні спільні та відмінні риси у системах вищої освіти Франції і України. По-перше, як зазначає вчена, як у Франції, так і в Україні є університети державної та приватної форм власності, однак, *в нашій державі відсутні великі/вищі школи* (grands écoles), які виконують роль еталону вищої освіти та користуються великим попитом у французькому суспільстві. Крім того, у Франції коледжів як таких не існує. Коледжем у цій країні називають другий щабель середньої школи. У Франції також не існує суворої грані між середньою спеціальною і вищою освітою: перша слугує сходиною для другої. По-друге, науковець вказує на *відмінності у ступенях вищої освіти*: у Франції – 3 ступені вищої освіти (лісанс, майстер, доктор); в Україні – п'ять ступенів вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук). Звертає увагу А. Дурдас і на систему оцінювання якості вищої освіти обох країн: у Франції діяльність закладів вищої освіти оцінюється Агентством з оцінювання якості наукових досліджень та вищої освіти (l'Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur, AERES), яке було створене згідно з Законом про вищу освіту й існує з 2006 р.; в Україні – Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [2, с. 116-117].

Загалом погоджуючись із аналітичними міркуваннями А. Дурдас у порівнянні систем вищої освіти Франції і України, хочемо зазначити, що структурні відмінності між системами вищої освіти Франції і України, на нашу думку, – несуттєві, бо спрямовані на базову, магістерську і докторську підготовку майбутніх фахівців. Пояснити це явище можна *уніфікацією системи європейської вищої освіти* згідно основних положень Болонської декларації (1999) до якої долучилася Україна у 2005 р. на Бергенському саміті та Франція (Декрет 2002 р. № 2002-481). Однак, у Франції дотепер симетрично існують дві системи вищої освіти: нова – *європейська* і стара – *традиційна*.

Хоча Декрет 2002 р. № 2002-481 набув чинності, однак національний диплом майстра – майстер-дослідник і професійний майстер, що відповідають DEA і DESS, не були знищені. Студенти практично щорічно отримують дипломи про вищу освіту (DEUG, Licence, Maîtrise, Master), що створюють додаткові складності в розумінні французьких документів про освіту.

Ще однією особливістю французької системи вищої освіти, на думку А. Дурдас, є те, що *заклади вищої освіти отримують серйозну фінансову підтримку від держави*. Тому і французькі, й іноземні студенти не оплачують у повному розмірі реальну вартість навчання [2, с. 116-117]. Погоджуємося із вченою, що ситуація із цим аспектом проблеми в Україні значно гірша, ніж у Франції. Так, згідно Постанови «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2020 році» від 08 липня 2020 р. № 616 випуск бакалаврів спеціальності 035 «Філологія» в Україні становив 2538 осіб (3204 особи за усією галуззю), а магістрів відповідно 1779 осіб (2414 осіб за усією галуззю). У той же час кількість місць державного замовлення на цей рік зменшилася: бакалаврат – 2387 (3119 – за галуззю); магістратура – 1181 (1600 – за галуззю). Отже, суттєве зменшення кількості державних місць, особливо в магістратурі, призводить до зниження кількості підготовлених фахівців та акцентування у профорієнтаційній роботі на залученні контрактників до навчання у ЗВО, які мають суттєво нижчий рівень загальноосвітньої підготовки.

М. Пилипчук зазначає: «В Україні натеper існує велике розмаїття професій і посад перекладацького персоналу. На сучасному ринку праці великий попит мають усні перекладачі синхронного та послідовного перекладу, перекладачі художньої та технічної літератури, перекладачі-референти, перекладачі-редактори, перекладачі-локалізатори, спеціалісти з якості перекладу, копірайтери, транскреатор (у рекламному бізнесі),

термінологи тощо. За місцем роботи та способом пошуку клієнтів перекладачі поділяються на штатних (які працюють на підприємстві) та фрілансерів (які самостійно шукають замовників). Водночас у Класифікаторі професій України представлені лише дві первинні посади з перекладу: перекладач та усний перекладач (код КП 2444.2). У цю категорію входять такі професії, як гід-перекладач, перекладач технічної літератури та редактор-перекладач» [5, с. 279]. Автор доводить, що сьогодні в Україні з'являється нова складна професійна модель перекладача, стрімко розвиваються нові перекладацькі спеціальності: гід-перекладач (переклад-супровід), перекладач фільмів, відеоконференцій, перекладач – укладач технічної документації, субтитрів, перекладач реклами тощо. У царині письмового перекладу під впливом комп'ютерних програм перекладу: систем перекладацької пам'яті Translation Memory (TM), автоматизованого перекладу Computer-Aided Translation (CAT) та машинного перекладу Machine Translation (MT), великого значення набувають такі види перекладу, як постредагування, дублювання, субтитрування, локалізація [5, с. 277].

Отже, сучасний перекладач на ринку праці України – це активний суб'єкт міжкультурного спілкування між людьми різних мовленнєвих груп, який відтворює розуміння між комунікантами за допомогою ретрансляції їх думок та певних положень. Сучасний прогрес змінює професійну підготовку такого майбутнього фахівця як досвідченого користувача персонального комп'ютера, засобів зв'язку, спеціалізованого програмного забезпечення. Окрім того, висококваліфікований перекладач має володіти і необхідними особистісно-професійними якостями (*висока культура, широка енциклопедична ерудованість, комунікабельність, психологічна стійкість*) для успішного здійснення своєї професійної діяльності в комунікативному й інформаційно-пошуковому професійному просторі.

Є. Долинський відзначає, що: «професійна підготовка майбутніх перекладачів є досить поширеною серед ЗВО України. Опанувати фах перекладача студенти можуть у 45 закладах вищої освіти. Однак географія розташування зазначених закладів вищої освіти характеризується певним дисбалансом на користь Київської, Дніпропетровської та Одеської областей. Значно різняться і мовна спеціалізація майбутніх перекладачів. Загалом, підготовка майбутніх перекладачів в університетах України здійснюють 16 мовами, проте найпоширенішою та найдоступнішою є англійська мова, студенти мають можливість опанувати її практично у всіх закладах вищої освіти, де відбувається підготовка майбутніх перекладачів. Низьким залишається рівень державного замовлення на підготовку майбутніх перекладачів» [1, с. 54-55]. К. Скиба вказує на збільшення кількості ЗВО, які надають перекладацьку освіту в Україні, яка зросла з 1,45 % у 1996 році до 20,13 % у 2015 році [7, с. 341]. Сьогодні в Україні професійна підготовка перекладачів за різними спеціалізаціями здійснюється у Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національному університеті біоресурсів і природокористування України, Київському національному лінгвістичному університеті, Київському університеті імені Бориса Грінченка, Університеті імені Альфреда Нобеля, Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка, Запорізькому національному університеті, Закарпатському державному університеті, Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна, Житомирському державному університеті імені Івана Франка та багатьох інших університетах України.

Підготовка перекладачів здійснюється за освітніми рівнями «бакалавр» (240 кредитів ЄКТС), «магістр» (180 – 240 кредитів ЄКТС), «доктор філософії» (30 – 60 кредитів ЄКТС). Отже, професійна підготовка майбутніх перекладачів здійснюється на основі європейської кредитно-трансферної системи, яка набула поширення у країнах Болонської співдружності.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти та науки України від 25.05.2016 р. № 567 «Про затвердження переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра та магістра за спеціальністю 035 «Філологія» (зі змінами відповідно до наказу МОН України від 20.09.2017 р. № 1293) перелік нараховує 43 спеціалізації цієї спеціальності (від 035.01 до 035.119). Особливого значення для нашого дослідження є наступні з них, а саме: 035.055 – романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька; 035.041 – германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.

Для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій розробляються Стандарти вищої освіти з метою визначення та оцінювання якості вищої освіти та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти. Отже, стандарт вищої освіти визначається як сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, що є спільними для усіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності. Стандарт вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія» затверджений наказом МОН України від 20.06.2019 р. № 869. Згідно цього документа визначено 13 загальних (*здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями; уміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми; здатність працювати в команді та автономно; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та ін.*) і 12 спеціальних компетентностей (*здатність до збирання та аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту; усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами; здатність до організації ділової комунікації та ін.*).

Стандарт вищої освіти України для другого (магістерського) рівня галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», затверджений наказом МОН України від 20.06.2019 р. № 871, включає 12

загальних (здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність бути критичним і самокритичним; здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) та ін.) і 8-9 спеціальних компетентностей (здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах; здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань; здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату та ін.).

При розробці ЗВО освітніх програм професійної підготовки обов'язково враховуються стандарти вищої освіти для спеціальності. Згідно означених стандартів змістове наповнення бакалаврського й магістерського рівнів вищої освіти різняться у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів. Так, студенти-бакалаври навчаються за загальним філологічним профілем, вивчають різні навчальні дисципліни з орієнтацією на практичний курс іноземної мови, практику перекладу і зарубіжну літературу та інші дисципліни, а студенти-магістранти опановують профільну спеціалізацію, що містить специфічну, галузеву інформацію і передбачає викладання спеціалізованих дисциплін.

Стандарти, що описують професійну діяльність та компетенції, характерні для «власника» певної кваліфікації (посилання на діяльність/компетентність у Франції), на різні види зайнятості, пропонуються й у Каталозі вакансій та оперативних угод Франції [3, с. 65]. Для позначення типів кваліфікації, які в різних країнах Європейського Союзу визначаються певними особливостями, у європейському науковому дискурсі використовуються різні назви, зокрема, в Франції вони мають назву – «Сертифікаційні професійні кваліфікації» [3, с. 64]. Система освіти у Франції, як зазначає Д. Келлі (D. Kelly) централізована щодо розробки стандартів вищої освіти, навчального плану, змісту освіти, документів про освіту, педагогічного персоналу (відбір за конкурсом професорсько-викладацького складу) [8]. Отже, у Франції, як і в Україні, існують централізовані підходи до стандартів вищої освіти.

Вибіркова складова змісту професійної підготовки майбутніх перекладачів у Франції й в Україні визначається ЗВО. Так, у ОП «Англійська мова і друга іноземна мова: усний і письмовий переклад» першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.041 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» в освітньо-науковій програмі «Загальний і галузевий усний та письмовий переклад з французької та англійської мов» другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», спеціалізації 035.055 «Філологія (романські мови та літератури (переклад включно) перша – французька) Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2020-2021 рр. подано вибіркові дисципліни для двох блоків: «Письмовий переклад і редагування у професійній комунікації (французька мова, англійська мова)» – «Юридичний переклад та переклад контрактів (французька мова)», «Переклад наукових текстів (французька мова)», «Переклад у медіасфері та рекламі (французька мова)», «Техніка письмового перекладу різножанрових текстів з української мови французькою», «Редагування перекладів літературних і фахових текстів (французька мова)», «Переклад і редагування фахових текстів з англійської мови», «Професійно-орієнтований усний переклад (французька мова)»; «Усний двосторонній переклад (французька мова, англійська мова)» – «Усний переклад з української мови французькою», «Послідовний переклад і перекладацький скоропис (французька мова)», «Переклад конференцій (французька мова)», «Синхронний переклад (французька мова)», «Переклад документів міжнародних організацій (французька мова)», «Судовий переклад (французька мова)», «Переклад конференцій (англійська мова)». Вибіркові дисципліни складають до 25 % від загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою на підготовку майбутніх перекладачів. Таким чином, у вибірковій частині професійної підготовки майбутніх перекладачів в українських ЗВО передбачається вивчення курсів навчальних дисциплін згідно основних його видів (*усного, письмового, науково-технічного, економічного, юридичного, художнього, синхронного медичного, соціального та ін.*), що частково виконує функцію спеціалізації перекладацької діяльності.

Студенти Франції теж самі обирають предмети, які їм вивчати, за винятком обов'язкових дисциплін. Останніх небагато – це така собі база, від якої студенти відштовхуються до дальшої *вузькопрофільної спеціалізації* (наявність фонових знань). На противагу у ЗВО України як обов'язкові, так і вибіркові складові освітньо-професійних і освітньо-наукових програм надають можливість *готувати широкопрофільних майбутніх перекладачів*, орієнтованих на формування умінь і навичок перекладу текстів різних стилів та жанрів (художньої літератури, наукових і технічних документів, юридичної та медичної літератури, публіцистики). Зрозуміло, що перевагами підготовки багатопрофільних перекладачів є широка сфера працевлаштування, однак, це в подальшій роботі майбутнього фахівця зумовлює необхідність додаткового вивчення специфіки перекладацької діяльності в тій чи іншій галузі. Окрім того, в українських ЗВО зазвичай учать як усному, так і письмовому перекладу. Л. Поліщук зазначає, що обидві форми перекладу – *письмовий і усний* є однаково важкими. Відомі факти, коли студенти, які мають здібності у письмовому перекладі, мають труднощі в усному. Ці протилежні види роботи потребують різних фахових здібностей майбутніх викладачів. У першому випадку у студента є час на розв'язання перекладацьких проблем, а в іншому випадку – його немає.

Вхідні тексти письмового перекладу завжди складніші. Усний переклад знаходить застосування в русі мовних жанрів – дискусії, публічні виступи, інтерв'ю. Тексти підвищеної складності (*науково-технічні, художні, публіцистичні*), в більшості випадків, перекладаються письмово [6]. У Франції диференціюється підготовка усних і письмових перекладачів, наприклад, у вищій школі ESIT у Парижі.

Основними формами навчальних занять, які використовуються при підготовці майбутніх перекладачів у ЗВО України, є лекційні, семінарські та практичні заняття (до 10 осіб), значна увага приділяється самостійній роботі і формам контролю (*усне опитування, дискусії, портфоліо, іспити, заліки, тести, контрольні роботи, творчі роботи (есе, презентації), тощо*).

Практична підготовка студентів із урахуванням сучасних реалій сьогодення здійснюється в *очній, дистанційній та змішаній формах*. Дистанційне навчання відбувається у різних режимах, а саме: *синхронному* – всі учасники перебувають у веб-середовищі одночасно; *асинхронному* – взаємодія між учасниками із затримкою у часі.

Що стосується програмних засобів для перекладу, які застосовуються в Україні, то до найбільш поширених відноситься програма Pragma. Українська компанія Trident – розробник цього продукту розглядає його як допоміжний додаток, який не є самостійною програмою, а практично інтегрується у будь-яку комп'ютерну програму. Відразу після інсталяції програми додаткове меню Pragma з'явилося справа на інформаційній панелі Word, а також в програмах Outlook, Internet Explorer, Wordpad і навіть в Блокноті. Крім того, остання версія Pragma містить майже сотню тематичних словників. У Франції поширено дещо інше програмне забезпечення для перекладацької діяльності (Systran, SDL Trados Studio, MemoQ, Wordfast, Fusion Translate, MultiTrans, LogiTerm, OmegaT), що враховує особливості цієї країни. Потрібно наголосити на більш потужному програмному забезпеченні ЗВО Франції, ніж України, що пояснюється більшою економічною спроможністю цієї держави.

У практиці професійної підготовки майбутніх перекладачів в Україні широко використовується і *проблемне навчання, ігрові ситуації*. Найбільш ефективними і цікавими є ігри, що реалізуються в інтерактивному комп'ютерному середовищі, в якому створюється мовне середовище на екрані з відповідним звуковим супроводом. Отже, методи активізації освітнього процесу майбутніх перекладачів у Франції і Україні є співзвучними.

Зміст самостійної роботи, що визначається робочими навчальними програмами дисциплін, передбачає використання різних методичних матеріалів і посібників, завдань та вказівок щодо певної дисципліни. Контрольні заходи включають види контролю, які узгоджуються із кредитно-трансферною системою оцінювання якості знань (*100 балів*). Передбачено навчальними планами досліджуваної спеціальності також виконання творчих наукових робіт (*курсіві, дипломні та магістерські (кваліфікаційні) роботи*).

Аналогічні форми навчання і особистісно орієнтовані технології і методи використовуються і в університетах і вищих школах Франції. Однак, на думку С. Панова, *системі фахової перекладацької освіти в Україні дуже бракує практичної спрямованості*. Взагалі занадто багато уваги приділяється теоретичним курсам та вивченню іноземних мов. Основним видом перекладу на заняттях часто є повільний та аналітичний переклад письмового тексту. А це допомагає лише у якості підготовчого етапу навчання перекладачів, але ніяк не моделює реальну робочу ситуацію [4, с. 154-155].

У Франції професійна підготовка перекладачів є практикоорієнтованою, бо включає великий обсяг навчального навантаження на практичні заняття й стажування. Необхідною вимогою французьких освітніх програм є досвід проживання, навчання або перекладацької практики у країні, мова якої вивчається. Так, у професійній підготовці перекладачів у Франції значна роль відводиться стажуванню, яке проходить після третього й четвертого років навчання і триває відповідно 6 та 8 тижнів. Освітні програми на здобуття диплома про спеціальну вищу освіту («DESS») орієнтовані на *двомісячні або тримісячні стажування*. У Франції стажування за кордоном не є обов'язковою й регламентується навчальними планами університетів і вищих шкіл (*тривалістю від півроку до року*).

На відміну від французьких в українських ЗВО, що готують перекладачів-бакалаврів, практика складається здебільшого з перекладацької та виробничої й охоплює у середньому 9-10 кредитів ЄКТС, магістрів – науково-виробничої, виробничої (асистентської), виробничої (перекладацько-технологічної), виробничої (переддипломної) практик, що перевищує практику на бакалавраті (у середньому 12 кредитів). У освітніх програмах магістратури останніх років (освітньо-професійних і освітньо-наукових) спостерігається збільшення годин на практику в зв'язку з вимогами акредитаційних комісій щодо активізації практичної складової професійної підготовки студентів.

Висновки. Отже, на основі проведеного порівняльного дослідження системи професійної підготовки перекладачів у Франції та Україні зроблено висновок, що французька й українська вищі освіти мають як схожі, так і відмінні характеристики. Їх схожість обумовлена входженням означених країн у європейський освітній простір і реструктуризацією вищої освіти відповідно до вимог Болонської декларації. Однак, у Франції дотепер симетрично існують дві системи вищої освіти майбутніх фахівців: нова – *європейська* і стара – *традиційна*; не знищені національні дипломи майстра – майстер-дослідник і професійний майстер (DEA і DESS), студенти майже щорічно отримують дипломи про вищу освіту (DEUG, Licence, Maîtrise, Master), що створює додаткові складності в розумінні французьких документів про освіту. Як у Франції,

так і в Україні існують централізовані підходи до стандартів вищої освіти; діяльність закладів вищої освіти оцінюється незалежними агентствами, а саме: у Франції – Агентством із оцінювання якості наукових досліджень та вищої освіти (AERES), в Україні – Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Як у Франції, так і в Україні існують обов'язкові і вибіркові компоненти освітніх програм підготовки майбутніх перекладачів. В Україні поширені різні концептуальні підходи до перекладознавства (*структурно-семантичний, функціональний, комунікативно-функціональний, міжкультурний, лінгвістичний, когнітивний, інтегрований* та ін.). Франція більш консервативна щодо використання концептуальних підходів до підготовки фахівців у галузі перекладу, в країні превалює інтерпретаційна концепція Д. Селескович і М. Ледерер [9]. Суттєвою відмінністю означених країн є рівень спеціалізації і практичної орієнтації освітніх програм. В Україні не завжди враховуються запити суспільства щодо підготовки фахівців у сфері перекладу, відчувається недостатність перекладацької практики, обмежені можливості закордонного стажування, академічної доброчесності (*технології пріоритетного розвитку практичного мислення, трудових умінь і навичок; технології духовно-морального становлення особистості*). Система професійної підготовки Франції відрізняється наявністю привілейованих закладів вищої освіти – вищих шкіл, відсутністю коледжів у системі вищої освіти; великою фінансовою підтримкою цієї освітньої галузі з боку держави. Україна навпаки – скорочує державне фінансування освіти, орієнтується на підготовку майбутніх перекладачів на контрактній формі навчання; у структурі вищої освіти наявні коледжі. Відмінності існують і у відвідуванні занять майбутніми перекладачами в досліджуваних країнах. Так, у Франції не фіксують пропусків, особливо це стосується лекцій, а в Україні – відвідування занять є обов'язковим.

Порівняння особливостей професійної підготовки й діяльності перекладачів у Франції та Україні доводить, що для французької системи характерна висока якість освіти, тоді як українська система підготовки перекладачів знаходиться у стані реформування й усвідомлення своїх можливостей.

Використана література:

1. Долинський Є. В. Сутність професійно-практичної підготовки майбутніх перекладачів в сучасних умовах імплементації Закону України «Про вищу освіту». *Педагогічний альманах : зб. наук. пр.* 2016. Вип. 29. С. 118-123.
2. Дурдас А. Структурні особливості вищої освіти Французької Республіки. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Сер.: Педагогічні науки.* 2018. № 1/2. С. 113–120.
3. Кристопчук Т. Стандарти професійної підготовки фахівців у країнах Європейського Союзу та в Україні: порівняльний аналіз. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Сер.: Педагогічні науки.* 2019. Вип. 2. С. 63–67.
4. Панов С. Ф. Теоретико-методичні основи професійної підготовки технічних перекладачів у вищих навчальних закладах : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Таврійський нац. ун-т імені В.І. Вернадського, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 605 с.
5. Пилипчук М. Зміст і характеристика інноваційної професійної діяльності майбутніх перекладачів. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2020. Вип. 33. Т. 2. С. 276-281. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/33_2020/part_2/46.pdf
6. Поліщук Л. П. Основні напрямки професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах євроінтеграції. *Вісник Житомирського держ. ун-ту імені Івана Франка. Сер.: Педагогічні науки.* 2017. Вип. 4 (90). С. 116-119.
7. Скиба К. М. Теорія і практика професійної підготовки перекладачів у США: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Хмельницький національний університет. Хмельницький. 2018. 577 с.
8. Kelly D. (2008). Student mobility on translator training programmers. *Quelles qualifi cations pour les traducteurs? Sous la direction de Daniel Gouadec. La maison du dictionnaire, Paris.* P. 161–177.
9. Seleskovitch D. (1968). L'interprète dans les conférences internationales. Paris, Lettres modernes. 260 p.
10. University Autonomy in Europe (2017). URL: <https://eua.eu/resources/publications.html>

References:

1. Dolynskiy Ye. V. Sutnist profesiino-praktychnoi pidhotovky maibutnikh perekladachiv v suchasnykh umovakh implementatsii Zakonu Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». [The essence of professional and practical training of future translators in modern conditions of implementation of the Law of Ukraine «On Higher Education»]. *Pedahohichniy almanakh: zb. nauk. pr.* 2016. Vyp. 29. S. 118-123. [in Ukrainian]
2. Durdas A. Strukturni osoblyvosti vyshchoi osvity Frantsuzkoi Respubliki. [Structural features of higher education in the French Republic]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. Ser.: Pedahohichni nauky.* 2018. № 1/2. S. 113–120. [in Ukrainian]
3. Krystopchuk T. Standarty profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu ta v Ukraini: porivnialnyi analiz. [Standards of professional training of specialists in the countries of the European Union and in Ukraine: a comparative analysis]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. Ser.: Pedahohichni nauky.* 2019. Vyp. 2. S. 63–67. [in Ukrainian]
4. Panov S. F. Teoretyko-metodychni osnovy profesiinoi pidhotovky tekhnichnykh perekladachiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodological foundations of professional training of technical translators in higher educational institutions]: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04 – teoriia i metodyka profesinoi osvity / Tavriiskiy nats. un-t imeni V.I. Vernadskoho, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. Kyiv, 2017. 605 s. [in Ukrainian]
5. Pylypchuk M. Zmist i kharakterystyka innovatsiinoi profesiinoi diialnosti maibutnikh perekladachiv. [Content and characteristics of innovative professional activity of future translators]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk.* 2020. Vyp. 33. T. 2. S. 276-281. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/33_2020/part_2/46.pdf [in Ukrainian]
6. Polishchuk L. P. Osnovni napriamky profesiinoi pidhotovky maibutnikh perekladachiv v umovakh yevrointehratsii. [The main areas of professional training of future translators in the conditions of European integration]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzh. un-tu imeni Ivana Franka. Ser.: Pedahohichni nauky.* 2017. Vyp. 4 (90). S. 116-119. [in Ukrainian]
7. Skyba K. M. Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky perekladachiv u SSHA [Theory and practice of professional training of translators in the USA]: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04 / Khmelnytskyi natsionalnyi universytet. Khmelnytskyi. 2018. 577 s. [in Ukrainian]

8. Kelly D. (2008). Student mobility on translator training programmers. *Quelles qualifications pour les traducteurs?* Sous la direction de Daniel Gouadec. La maison du dictionnaire, Paris. P. 161–177.
9. Seleskovitch D. (1968). L'interprète dans les conférences internationales. Paris, Lettres modernes. 260 p.
10. University Autonomy in Europe (2017). URL: <https://eua.eu/resources/publications.html>

Shapran O., Muzhel D. Comparative analysis of the features of professional training of future translators in institutions of higher education in France and Ukraine

The article provides a comparative analysis of the training of future translators in higher education institutions in France and Ukraine. A special emphasis in the comparative study was placed on comparing the standards of higher education of the specified countries, mandatory and optional components of the professional training of future translators, forms of organization of educational classes, independent work and quality control, learning technologies, software tools for translation, etc. Based on a comparative study of the system of professional training of translators in France and Ukraine, it is concluded that French and Ukrainian higher education have both similar and different characteristics. Their similarity is due to the entry of these countries into the European educational space and the restructuring of higher education in accordance with the requirements of the Bologna Declaration.

However, in France there are still symmetrically two systems of higher education for future professionals: the new – European and the old – traditional; not destroyed national master's diplomas – master researcher and professional master (DEA and DESS), students receive almost annual diplomas of higher education (DEUG, License, Maîtrise, Master), which creates additional difficulties in understanding French educational documents. Both in France and in Ukraine, there are centralized approaches to higher education standards; the activities of higher education institutions are evaluated by independent agencies.

A significant difference between these countries is the level of specialization and practical orientation of educational programs. Differences also exist both in conceptual approaches to the training of specialists, and in the organization and attendance of classes by future translators in the studied countries.

Key words: *higher education institutions, professional training, future translators, translation activities, standards of higher education, educational programs, technologies and teaching methods, software tools for translation.*